

Mathias Elmersjö
Utvecklingsledare
08-124 57 353
Mathias.Elmersjo@ekero.se

Socialnämndens lokalförsörjningsplan - prognos för 2020-2030

Dnr SN19/97

Inledning

Socialnämnden är beroende av lokaler för att kunna genomföra sitt uppdrag så som det är angett i lagstiftning och kommunens mål. Idag förfogar Socialnämnden över ett flertal olika typer av lokaler, både som hyresgäst hos Tekniska nämnden och Ekerö Bostäder samt hos privata fastighetsägare. Det gäller både speciellt inrättade typer av boenden för specifika målgrupper och vanliga bostäder i det ordinarie bostadsutbudet.

I takt med att Ekerö kommuns befolkning växer samt socialtjänstens arbetssätt och metoder utvecklas behövs även planering gällande framtida behov av lokaler.

I detta PM görs en övergripande beskrivning över Socialnämndens ansvar och prognoser över nämndens behov kommande år utifrån idag kända förutsättningar. Syftet är att ge ett långsiktigt perspektiv på dels olika typer av bostadsbedömda boenden samt behov av andra typer av lokalresurser.

Socialnämndens uppdrag

Socialnämnden har i uppdrag att inrätta boenden för vilka beslut från myndigheten krävs för att kunna få tillgång till bostäderna och de tillhörande tjänsterna. Dessa typer av boenden är reglerade i lagstiftning och består företrädesvis av en kombination av bostäder och personalbundna tjänster. Exempel på detta är särskilda boenden för äldre, bostäder med särskild service enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) samt hem för vård eller boende (HVB) för ensamkommande barn.

Socialnämnden har vidare behov av att ordna bostäder till särskilda målgrupper i vissa fall. Då handlar det om bostäder inom det ordinarie bostadsbeståndet som Socialnämnden hyr i första hand för att sedan hyra ut till enskilda. Bostäderna är företrädesvis till för personer som behöver stöd till boende för att kunna verkställa insatsen och som inte har tillgång till den ordinarie bostadsmarknaden. Det kan vara personer i behov av stöd till bostad i vårdkedjeplaneringen, personer med behandling för missbruksproblem, hemtagning från externa placeringar till egna kommunen,

personer med skulder och långvariga sociala besvär, personer som utsätts för relationsvåld och personer som på grund av funktionsnedsättning inte har tillgång till ordinarie bostadsmarknad.

Vidare har Socialnämnden Kommunfullmäktiges uppdrag att verkställa mottagandet av anvisade nyanlända vuxna och familjer. För detta ändamål behövs bostäder.

Slutligen har Socialnämnden ansvaret för ensamkommande barn och unga i Ekerö kommun. Denna målgrupp placeras i första hand i HVB eller stödboenden, men kan vara i behov av olika stöd- eller träningsboenden efter ålder och uppehållstillstånd.

Finns inte tillgång till platser i egna boenden, HVB, bostäder m m i Ekerö kommun är nämnden skyldig att för alla målgrupper upphandla och köpa platser externt utanför Ekerö. Fördelen är att kommunen inte tvingas finansiera egna volymstyrda verksamheter. Nackdelen är att det medför högre genomsnittliga dygnskostnader att köpa platser externt och att det försvårar ett långsiktigt stöd.

Socialnämndens medverkan i planeringen

Socialnämnden överlämnar underlag för behovsutvecklingen till Kommunstyrelsen i budget- och verksamhetsplanering samt vid påkallade behov, exempelvis gällande framtida utbyggnation av särskilda boenden. Behovsprognosen ligger sedan till grund för kommunens arbete kring exploaterings- och detaljplaner. Exempel från de senaste åren är Roshagens serviceboende (kommunalt ägd mark och fastighet) och Söderströmshuset (kommunalt ägd mark såldes till privat anbudsgivare, kommunen hyr fastigheten).

För de ändamål som Söderströmshuset och Roshagens serviceboende fyller kan detta vara ett lämpligt tillvägagångssätt. Nackdelen med detta förfarande är att det kan innebära svårigheter för kommunens ledning att överblicka den långsiktiga planeringen samt om det finns andra behov som inte synliggörs i dagsläget. Exempelvis gällande Socialnämndens behov vid exploatering av nya bostadsområden.

Befolkningsprognos

Enligt kommunens befolkningsprognos för åren 2019-2030¹ kommer Ekerös befolkning att växa från ca 28 800 invånare 2019 till ca 34 700 invånare 2030 (se tabell 1).

- Barn och unga 0-18 år kommer att öka med ca 150 personer per år fram till 2030, ca 1500 fler jämfört idag.
- åldersgruppen 19-64 år beräknas bli ca 3 100 fler under perioden.

---

¹ Befolkningsprognos 2019-2030 Ekerö kommun – prognos baserad på kommunens byggplaner för prognosperioden.

- invånare 65+ väntas öka med ca 1 300 personer fram till 2030, varav 900 fler inom gruppen 80+. Den senare gruppen väntas öka med ca 450 personer fram till år 2024.

Tabell 1: Befolkningsprognos Ekerö kommun 2020-2030

Ålder/År	2020	2022	2024	2026	2028	2030	Ökning 2020-2030
0-18	8 185	8 387	8 693	9 050	9 379	9 661	1 476 (18%)
19-64	15 628	16 205	16 874	17 751	18 403	18 766	3 138 (20%)
65-79	3 778	3 772	3 811	3 820	3 969	4 165	387 (10%)
80+	1 201	1 393	1 643	1 858	2 008	2 100	899 (75%)
Totalt	28 792	29 757	31 021	32 479	33 759	34 692	5 900 (20%)

Kommunens befolkningsutveckling är ett centralt verktyg för planering inom socialtjänsten. Särskilt följs utvecklingen av antalet barn och unga samt antalet äldre.

Socialtjänsten arbetar med kommunens samtliga invånare som målgrupp. Befolkningsutveckling innebär att fler människor kommer kontakta socialtjänsten för stöd, om andelen av befolkningen som är aktuella hos socialtjänsten inte minskar.

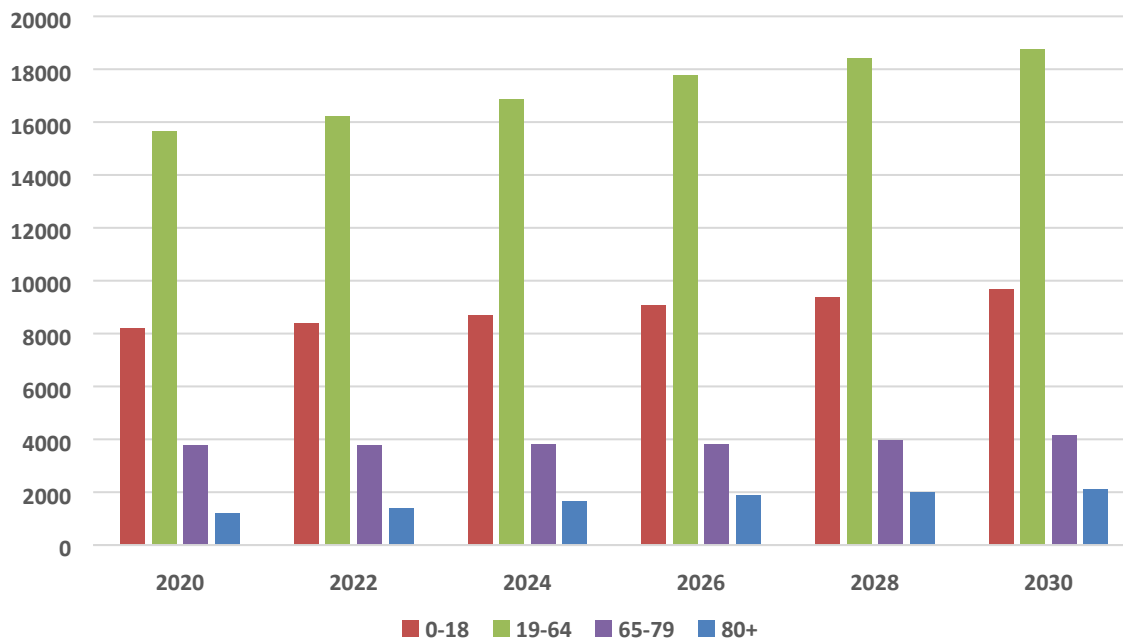

Diagram 1: Befolkningsprognos Ekerö kommun 2020-2030.

Särskilt boende för äldre enligt SoL 5 kap § 5 – platsprognos

Äldre medborgare i Ekerö kommun som får stöd och insatser från socialtjänsten får i huvudsak hemtjänst och särskilt boende. Personer med behov av stöd med omvårdnad, tillsyn och service får som regel hemtjänst i första hand. För de som har omfattande behov kan särskilt boende erbjudas. För närvarande uppgår antalet mottagare av äldreomsorg till ca 750 personer, varav ca 190 på särskilt boende.

Särskilt boende för äldre SoL 5 kap § 5

Boenden med 50-65 lägenheter samt gemensamhetsutrymmen och personalutrymmen för personer med omfattande behov av vård, omsorg, service och tillsyn. Personen hyr bostaden motsvarande som en hyresrätt.

Exempel: Ekgården, Kullen, Söderströmsgården

Ekerö kommun har för närvarande 3 särskilda boenden för äldre med sammanlagt 205 lägenheter. Ombyggnation av Ekgården påverkar kapaciteten under planeringsperioden.

Befolkningsprognos 65+

Kommande år väntas antalet invånare över 65 år öka med ca 1 300 personer fram till 2030 (tabell 2, diagram 2). Den genomsnittliga ökningen är ca 200 personer vartannat år. Sammantaget väntas Ekerös befolkning över 65 år öka med 30% till 2030 jämfört med idag. Motsvarande ökning för befolkningen 20-64 år väntas bli ca 22%.

Tabell 2: Befolkningsprognos 65+ 2020-2030

Ålder	2020	2022	2024	2026	2028	2030	Ökning 2020-2030	Ökning per 2 år
65+	4 979	5 165	5 454	5 678	5 977	6 265	1 286	257
65-79	3 778	3 772	3 811	3 820	3 969	4 165	387	77
80+	1 201	1 393	1 643	1 858	2 008	2 100	899	180

Störst utveckling väntas inom åldersgruppen 80+, som väntas öka med 75% mellan 2020-2030; från ca 1 200 personer till ca 2 100 personer. Idag (2019) utgör gruppen 80+ 23,5% av Ekerös befolkning över 65 år – 2030 kommer andelen 80+ att öka till 33,5%.

Befolkningsutvecklingen i åldersgruppen 65-79 år väntas inte bli fullt lika stor, utan för perioden 2018-2030 väntas en ökning på ca 400 personer i gruppen (10%).

Prognos särskilt boende för äldre

Åldersgruppen 80+ är av vikt då sjuka personer 80 år eller äldre tenderar att stå för en betydande andel av äldreomsorgens resurser och vara i behov av platser i särskilt boende.

I Socialstyrelsens databas² återfinns uppgifter om hur stor andel av Ekerös äldre befolkning som bor på särskilt boende. Genomsnittet för de senaste fem åren (2014-2018) är:

- 65+: 5,0 %
- 65-79: 1,6 %
- 80+: 18,9 %

Om denna andel är stabil över tid kommer ca 440 personer över 65 år bo på särskilt boende 2030, varav 376 personer i åldersgruppen 80+. Dessa siffror ger dock inte en heltäckande bild av det framtida behovet då de inte tar hänsyn till förändringar över tid vad gäller exempelvis äldres hälsa och omsorgsinsatser.

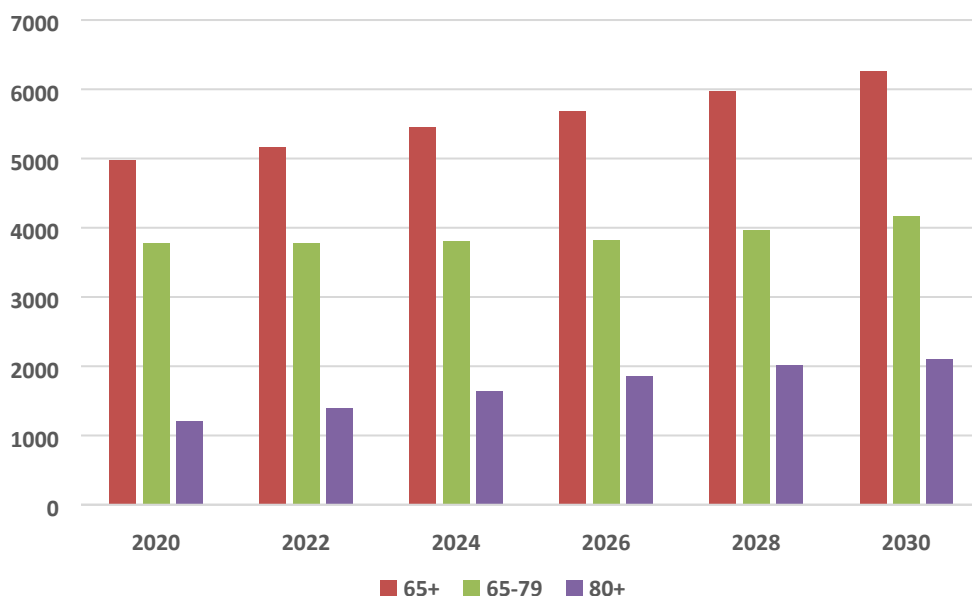

Diagram 2: Befolkningsprognos 65+ 2020-2030

Sådana faktorer beaktas dock i Socialnämndens långtidsprognos³ för platser i särskilt boende, som reviderades våren 2017 utifrån den då aktuella befolkningsprognosen och utfallet kring platsbehovet de föregående åren. Prognosen sträcker sig till 2030 och visar på att behovet av platser i särskilt boende kan väntas öka med ca 30-40 platser per vartannat år.

² https://sdb.socialstyrelsen.se/ef_ald/

³ Mårten Lagergren, "Reviderad prognos avseende behovet av äldreomsorg i Ekerö kommun" (2017).

Tabell 3: Långtidsprognos platser i särskilt boende

	2017	2018	2019	2020	2022	2024	2026	2028	2030
Antal platser, långtidsprognos				210	235	271	300	323	339
Antal platser, budget	195,4	197,2	205,4						
Antal platser, utfall	193,2	198,8							
Nytt särskilt boende						x		x	

Prognosen utgår ifrån antaganden om befolkningsutveckling och hur många inom olika åldersgrupper som har platser i särskilt boende idag. Antagandena ska inte tas som exakta utan visar den förväntade utvecklingen.

Planeringen för framtida särskilda boenden fortgår. Beslut har tagits om ett samarbetsavtal med Trygghem bostads AB om exploatering av Tråkvista torg, där ett särskilt boende ingår. Detta beräknas ha 63 platser. Tidplanen för när boendet kan stå klart är i dagsläget oklar då beslut om granskning gällande detaljplanen ännu inte har fattats.

För den långsiktiga planeringen fram till 2030 har hittills nuvarande Tappsund 1:71 pekats ut som möjligt alternativ. Utredning av ytterligare alternativ pågår.

Parallellt med planeringen av ökad nettokapacitet pågår en ombyggnation av Ekgården efter att Arbetsmiljöverket underkänt 37 av lägenheterna pga för litet arbetsutrymme. Enligt den ursprungliga planen skulle alla lägenheter vara ombyggda till 2021. Beroende på vilket ombyggnadsalternativ som väljs kommer den planen att bli mer eller mindre försenad. Vad det i sin tur får för implikationer för platskapaciteten de närmaste åren är i nuläget oklart. I investeringsbudget beaktas temporära lokaler om så skulle krävas för att hantera platsbehovet till dess att permanenta lokaler (både Ekgården och Tråkvista) är färdigställda.

Gruppboendestäder och serviceboendestäder enligt LSS § 9.9 – platsprognos

Insatser enligt LSS utgör en betydande del av Socialnämndens budget, men berör relativt få personer. Enligt Socialstyrelsens statistik⁴ hade 194 personer i Ekerö kommun insatser enligt LSS i oktober 2018.

LSS-insatser har en avgränsad målgrupp, definierad enligt LSS 3 personkretsar. För målgruppen är det främst två typer av boenden som Socialnämnden är ansvarig för:

⁴ Socialstyrelsen, "Statistik om insatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade" (2016).

Gruppboendestäder LSS § 9.9

Samlokaliserade enheter av 3-6 fullvärdiga bostäder med tillgång till allmänna gemensamhetsutrymmen och personalutrymmen för personer med omfattande behov dygnet runt. Bostäderna ligger i direkt anslutning till gemensamhetsutrymmet. Personen hyr bostaden motsvarande som en hyresrätt.

Exempel: Skärviks gruppboende, Solbackens gruppboende, Svalans gruppboende

Serviceboendestäder LSS § 9.9

5-15 fullvärdiga bostäder med tillgång till allmänna gemensamhetsutrymmen och personalutrymmen för personer med varierande behov dygnet runt. Bostäderna kan vara utspridda i ett grannskap, vanligt att det lokaliseras insprängt i flerbostadshus som ett trapphusboende. Personen hyr bostaden motsvarande som en hyresrätt.

Exempel: Roshagens serviceboende, Ångbåtens serviceboende, Ekerö Serviceboende

För närvarande finns 81 LSS-bostäder lokaliserade i Ekerö kommun, varav 6 st är gruppboenden med 36 lägenheter och 6 serviceboenden med 45 lägenheter.

Prognos bostad med särskild service

Befolkningsprognosen är svår att använda, då det inte finns ett verktyg för uppskattning av LSS-personkretsar och antaganden om framtida behov av stöd. Tillgänglig prognos baseras på kunskap om enskilda genom samarbete med särskolan m fl.

Denna modell innebär betydande osäkerheter. Därtill kan personer som flyttar till Ekerö och ansöker om LSS-insatser tillkomma. Prognoserna är osäkra, vilket också syns i jämförelse mellan nämndens budget och bokslut för de senaste åren. Nuvarande prognos (tabell 4) anger att volymen väntas fortsätta öka kommande år.

Tabell 4: Prognos bostad med särskild service LSS

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2026	2028	2030
Prognos, nya personer		2	2	2	5	4	3	1	1	1	1
Budget, årsplatser	108	105,5	104	105	105						
Antal platser utfall	102,4	103									
Ny gruppboendestad (å 6 platser)							x		x		
Ny serviceboendestad (å 5-10 platser)								x			

Socialnämnden överlämnade våren 2016 underlag till Kommunstyrelsen för planering av framtida gruppboendestäder enligt LSS. Arbetet pågår, med sikte på 1 ny kring 2023-2024 och beredskap för 2-4 fr o m slutet av 20-talet och framåt. Underlaget från 2016 bedömde inte behov av serviceboendestäder.

Lokaler för daglig verksamhet

Ca 110 personer i kommunen har insatsen daglig verksamhet inom ramen för LSS. Ekerö dagcenter står för utförandet av en stor del av dessa insatser. Verksamhetens lokaler har emellertid blivit utdömda av brandsäkerhetsskäl och verksamheten flyttar inom kort till tillfälliga lokaler. Omkring år 2025 kommer det finnas behov av att ordna en långsiktig lokallösning för Ekerö dagcenter.

Bostäder för sociala behov – behovsprognos

Socialnämnden ansvarar för bostäder till särskilda målgrupper i vissa fall. Då handlar det om bostäder inom det ordinarie bostadsbeståndet som Socialnämnden hyr i första hand för att sedan hyra ut till enskilda.

Bostad för sociala ändamål

Främst lägenheter i ordinarie bestånd. Främst till för personer som behöver boende för verkställande av insats och ej har tillgång till ordinarie bostadsmarknad. Till exempel personer i behov av stöd till bostad i vårdkedjan, personer som genomgått behandling för missbruksproblem, personer som utsätts för relationsvåld, vissa nyanlända/ensamkommande med uppehållstillstånd och vissa personer med funktionsnedsättning. Personen hyr i andra hand av nämnden. Främst tidsbegränsat med idé om övertagande/boendekedja.

Exempel: Akutbostad, träningslägenhet, försökslägenhet, förlängt anvisningsboende

Socialnämnden ansvarar för ett stort antal lägenheter för sociala ändamål (akutbostäder, tillfälliga kontrakt och tränings- samt försökslägenheter inkl. anvisningsboenden). Under 2018 har möjligheter till boendekedja avstannat på grund av brist på lägenheter som kan anvisas till Socialnämndens behov.

Socialkontorets strategi för bostäder med sociala ändamål

Inom Socialnämndens verksamheter pågår i dagsläget ett omfattande arbete med att ordna stöd och hjälp åt människor på plats i kommunen istället för att köpa insatser externt. Detta innefattar bland annat ett arbete med att erbjuda medborgare lösningar som tillgodoser behovet av bostad och stöd inom kommunen, antingen genom plats i ett biståndsbedömt boende, i någon form av bostäder med sociala ändamål eller i egen bostad.

Målsättningen är bland annat att skapa "flyttkedjor" genom att se över vilka som med rätt stöd kan ges förutsättningar att erbjudas flytta ut från LSS-bostäder till ett träningsboende och på sikt kunna ha ett självständigt boende. På så sätt frigörs en LSS-bostad i kommunen där någon som idag bor på annan ort men som har sitt beslut från Ekerö kan flytta till kommunen.

På samma sätt pågår ett arbete med att motverka svåra sociala problem och inlåsningseffekter av ett långvarigt beroende av socialtjänstens stöd. Detta arbete riktas till mottagandet av nyanlända samt till vuxna invånare med problem relaterat till relationsvåld, hemlöshet, missbruk, psykisk ohälsa, social utsatthet och samsjuklighet.

Målet är att skapa förutsättningar för en högre självständighet där medborgarna inte behöver vara beroende av socialtjänsten. Utöver mänskliga vinster finns det kommunalekonomiska fördelar då kostsamma köp av boenden utanför kommunen, på vandrarhem eller på institutioner kan växlas mot mer kostnadseffektiva alternativ inom kommunen. Detta ökar även förutsättningarna för ett långsiktigt socialt förändringsarbete.

För att detta arbete ska lyckas krävs det att det finns lägenheter i flerbostadshus i Ekerö kommun samt att Socialnämnden har tillgång till bostäder för sociala ändamål. Målsättningen är att människor ska kunna lösa bostadsbehov utan socialtjänstens inblandning.

Prognos till 2030

För perioden 2020-2030 är det framförallt gruppen vuxna med sociala bostadsbehov som aktualiserar behovet av bostadslösningar inom socialtjänsten (se tabell 5). Det som kännetecknar denna grupp är att de antingen bor i tillfälliga boenden ej avsedda för permanentboende som helt eller delvis finansieras av Socialnämnden, att de räknas som hemlösa eller att de har behov av olika typer av stöd för att kunna söka sig till mer långsiktiga boendelösningar. Dessutom arbetar socialkontoret för att slussa ut personer, som med stöd kan klara sin vardag på egen hand, från bostäder med särskild service till egna lägenheter, som nämnts ovan.

Prognosen för bostäder för sociala behov är svår att beräkna, men med utgångspunkt i hur nuläget ser ut bland socialkontorets enheter, hur bostadsmarknaden ser ut att utvecklas framöver och den senaste befolkningsprognosen bedömer socialkontoret att behovet kommer vara likartat nuläget under början av 2020-talet (se tabell 5). Omkring 2022 sker en möjlig ökning då det ökade invånarantalet börjar göra avtryck på behovsbilden samtidigt som en lägre andel nyanlända väntas ordna eget boende efter avslutad etablering jämfört med idag.

Tabell 5: Prognos bostäder för sociala behov

	2020	2021	2022	2023	2024	2026	2028	2030
Funktionsnedsättning, självständigt boende	5	3	3	2	2	2	2	2
Unga långvariga placeringar	1	1	1					
Vuxna sociala bostadsbehov	17	17	20	20	18	16	14	14
Totalt per år	23	21	24	22	20	16	14	14
Akkumulerat behov	23	38	57	72	84	95	109	119

Sammantaget visar prognosen ett årligt behov om ca 15-20 bostäder fram till och med 2022, ackumulerat totalt ca 55 st. Under hela perioden fram till 2030 är prognosen ett ackumulerat behov om ca 120 bostäder. Det ska dock återigen poängteras att det är väldigt osäkert att göra en så lång prognos för dessa behov.

Denna prognos omfattar inte behov av anvisningsboende eller förlängt anvisningsboende för flyktingar med uppehållstillstånd. Detta då anvisningstal för mottagande av flyktingar tilldelas år per år och är svårt att göra antaganden om. Däremot tar prognosen hänsyn till dem som bott i anvisningsboende och förlängt anvisningsboende och sedan har ett fortsatt behov av hjälp med bostad. För den gruppen väntas behovet som sagt öka omkring 2022. Detta påverkar dock inte det ackumulerade behovet eftersom personer i den gruppen har en bostad via socialtjänsten sedan tidigare.